

Voortgangsrapportage naleving Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregel taakuitoefening CBS 2022

Op 1 juli 2020 zijn de Regeling werkzaamheden derden CBS (hierna: Regeling) en de Beleidsregel Taakuitoefening CBS (hierna: Beleidsregel) van kracht geworden. De Regeling regelt kort gezegd wat het Centraal Bureau voor de Statistiek mag doen voor derden. De Beleidsregel legt vast binnen welke procedurele randvoorwaarden de in de wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek omschreven taak uitgevoerd moet worden. Specifiek gaat het daarbij om de aanvullende statistische dienstverlening, die niet bekostigd wordt uit de algemene bijdrage van de minister van Economische Zaken en Klimaat en die het CBS uitvoert naast het basisprogramma. De hiervoor aangestelde competitive neutrality officer (CNO) ziet toe op de naleving van de Regeling en Beleidsregel.

Deze tweede voortgangsrapportage geeft een overzicht van de implementatie en de naleving van deze nieuwe regels voor aanvullende statistische dienstverlening door het CBS aan overheidsorganisaties en derden sinds de inwerkingtreding van deze regels op 1 juli 2020 tot en met 30 juni 2022. De rapportage is opgesteld door de competitive neutrality officer. De Raad van Advies van het CBS heeft de rapportage in zijn vergadering van 13 juli 2022 besproken en over de rapportage een positief advies afgegeven.

Inhoudsopgave

1. Samenvatting
2. Het CBS en aanvullende statistische diensten
3. Beoordeling van aanvragen door het casuïstiekoverleg
4. Overzicht cijfers aanvullende statistische diensten
5. Interne en externe klachten
6. Innovatie en samenwerking
7. Observaties externe accountant in het kader van de jaarrekening 2021
8. Status actiepunten 1e voortgangsrapportage 2021
9. Observaties competitive neutrality officer over Regeling en Beleidsregel

1. Samenvatting

Het CBS heeft het afgelopen twee jaar veel werk gemaakt van de implementatie van de Regeling en de Beleidsregel in de organisatie en van het zorgvuldig toetsen van verzoeken van derden en overheidspartijen aan de regelgeving. De competitive neutrality officer is hier specifiek mee belast en heeft met zijn team continu ingezet op bewustwording en kennis in de organisatie. Ook is stevig ingezet op de interne beheersing.

Alle verzoeken van derden en alle verzoeken van overheidspartijen vanaf €33.000 worden door het CNO-team getoetst. Deze beoordeling leidt ertoe dat het CBS het uitvoeren van werkzaamheden voor derden kritisch bekijkt. Het werk voor derden dat het CBS uitvoert, bedraagt 2,8% van de totale aanvullende statistische dienstverlening die het CBS uitvoert. Van het totale aantal verzoeken van derden is 30% niet overeengekomen. De financiële waarde van deze niet overeengekomen verzoeken bedraagt afgerond 36% van de financiële waarde van alle verzoeken van derden die het CBS ontvangen heeft. Daarnaast geeft het CBS ook op andere wijze ruimte aan de markt: door gemachtigde instellingen onderzoek te laten doen op de microdata creëert het CBS ruimte voor statistische dienstverlening door (publieke en private) onderzoeksinstellingen aan derden en overheidsinstellingen en wordt de maatschappelijke waarde van de CBS-data verhoogd.

Bij verzoeken van overheidspartijen registreert het CBS de overwegingen om het werk door het CBS uit te laten voeren. Overheidspartijen worden er door het CBS actief op gewezen dat een private dienstverlener de werkzaamheden mogelijk ook uit kan voeren, indien dat het geval is. Dit leidt er overigens zelden toe dat overheidspartijen hun verzoek om statistische dienstverlening alsnog bij private dienstverleners neerleggen. Het gaat daarbij deels om meerjarige statistische onderzoeken die onderdeel uitmaken van het meerjarenprogramma en de jaarlijkse werkprogramma's van het CBS. Bij het CBS bestaat het beeld verder dat overheidspartijen vaak op voorhand al gemotiveerd een keuze hebben gemaakt voor een private dienstverlener of voor het CBS.

Het CBS onthoudt zich van het actief verwerven van verzoeken voor aanvullende statistische dienstverlening. Wel is het CBS actief datapartner van de overheid en onderhoudt het op basis van zijn wettelijke kerntaken contact met name met ministeries. Het CBS past de integrale kostprijs juist toe. Ook de evaluatie uitgevoerd door onderzoeksbureau Kwink laat zien dat het CBS transparant is in de prijsstelling.¹

De externe klachtencommissie heeft in de afgelopen twee jaar één klacht ontvangen. Het ging hierbij om een brancheorganisatie waarvan het CBS het verzoek om een statistisch onderzoek had afgewezen. De klachtencommissie heeft de directeur-generaal geadviseerd de klacht af te wijzen. Daarnaast heeft de competitive neutrality officer twee klachten ontvangen: de eerste klacht betrof het uitvoeren van veldwerk en de tweede klacht betrof de door het CBS gepresenteerde publicatie-eisen voor onderzoek door externe onderzoekers op de microdata van het CBS. Beide klachten zijn naar tevredenheid afgehandeld. De externe klachtencommissie noch de competitive neutrality officer hebben klachten of signalen ontvangen dat het CBS verzoeken zou hebben uitgevoerd in strijd met de Regeling of de Beleidsregel.

Het CBS heeft in de voortgangsrapportage 2021 een aantal actiepunten geformuleerd. In paragraaf 8 is een overzicht van de stand van zaken opgenomen. Vrijwel alle actiepunten zijn afgerond en geïmplementeerd.

De competitive neutrality officer heeft in paragraaf 9 enkele observaties opgenomen over de ervaring met en de uitwerking van de Regeling en de Beleidsregel.

2. Het CBS en aanvullende statistische diensten

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft als wettelijke taak het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken. Het CBS is daarnaast op nationaal niveau belast met de productie van Europese statistieken. Bovendien bevordert het CBS een statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in de behoeften van praktijk,

¹ Kamerstukken II 2021-2022, 25268, nr. 209.

beleid en wetenschap en de nauwkeurigheid en volledigheid van de van overheidswege openbaar te maken statistieken. Door de rijksoverheid wordt slechts nieuw statistisch onderzoek ingesteld of wijzigingen in bestaand onderzoek aangebracht, nadat de directeur-generaal van de statistiek is gehoord. Tot slot kan het CBS in incidentele gevallen statistische werkzaamheden voor derden verrichten.

Het CBS voert statistisch onderzoek uit dat zijn grondslag vindt in bindende Europese regelgeving (verordeningen). Voor het uitvoeren van dergelijk statistisch onderzoek ontvangt het CBS een algemene bijdrage van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Van deze algemene bijdrage is ongeveer vijf procent beschikbaar om een beperkt aantal belangrijke, maar niet Europees verplichte statistieken te maken. Daarnaast verleent het CBS aanvullende statistische diensten aan overheidspartijen en derden tegen additionele bekostiging. Dat aanvullend statistisch onderzoek omvat zowel meerjarige statistische onderzoeken in opdracht van ministeries die in het meerjarenprogramma en het jaarlijkse werkprogramma zijn opgenomen als meer ad hoc onderzoek. Voor dergelijk statistisch onderzoek rekent het CBS de integrale kostprijs. Voor al het statistisch onderzoek geldt dat het CBS gehouden is aan professionele standaarden en zal het altijd feitelijk, onafhankelijk en objectief onderzoek doen. De resultaten van de aanvullende statistische onderzoeken worden voor iedereen tegelijkertijd openbaar, zodat de hele samenleving kennis kan nemen van de resultaten. Het CBS verstrekt op basis van artikel 5 van de CBS-wet licenties voor een in eigen beheer ontwikkeld softwarepakket voor computerondersteund enquêteren aan circa 90 licentiehouders waaronder twee onderzoeksinstituten in Nederland en veel nationale statistisch bureaus in de Europese Unie.

Naast het basisprogramma en aanvullende statistische dienstverlening stelt het CBS microdata beschikbaar ten behoeve van statistisch of wetenschappelijk onderzoek, waarmee Nederlandse universiteiten, wetenschappelijke organisaties, planbureaus, statistische instanties in een EU-land en andere instellingen of organisaties onder strikte voorwaarden zelf statistisch onderzoek kunnen doen. Daarmee levert het CBS een bijdrage aan het verkrijgen van empirisch-wetenschappelijke inzichten. Het borgen van de privacy en het voorkomen van onthulling van personen of bedrijven is daarbij het uitgangspunt. Ook voor het beschikbaar stellen van deze microdata, bijvoorbeeld via de remote access-voorziening, rekent het CBS de integrale kostprijs.

3. Beoordeling van aanvragen voor het casuïstiekoverleg

De competitive neutrality officer draagt zorg voor de naleving van de regelingen in de organisatie en het beoordelen van de casuïstiek. Hij dient als aanspreekpunt voor interne vragen en externe gesprekspartners en adviseert de DG op onafhankelijke wijze over de toepassing van de Regeling en de Beleidsregel. De competitive neutrality officer toetst alle verzoeken voor aanvullende statistische diensten van derden aan de Regeling en de Beleidsregel en alle verzoeken van overheidspartijen boven de € 33.000 aan de Beleidsregel.

Regeling

Bij de beoordeling of een verzoek van derden uitgevoerd kan worden hanteert de CNO een "nee, tenzij"-benadering. De CNO toetst daarbij in het bijzonder of

- a. de waarde van de opdracht zich onder de drempelwaarde van € 10.000 bevindt;
- b. het een verzoek betreft waarvan de derde de resultaten weer voor dienstverlening aan de overheid gebruikt.
- c. de data die nodig zijn om het verzoek uit te voeren beschikbaar zijn voor gemachtigde instellingen in de remote access-omgeving. Dat speelt een belangrijke rol bij de vraag of een verzoek door andere aanbieders van statistische diensten uitgevoerd kan worden;

Deze beoordeling komt erop neer dat indien de voor het onderzoek benodigde brondata voor gemachtigde onderzoeksinstellingen in de remote access-omgeving beschikbaar zijn, het CBS niet aan het verzoek om een aanvullende statistische dienst zal voldoen, tenzij één van andere gronden van toepassing is. Het CBS wijst een verzoek van derden toe indien (1) de waarde van het statistisch onderzoek zich onder de € 10.000 bevindt, (2) een marktpartij het gewenste onderzoek niet kan uitvoeren omdat voor het onderzoek data waarover het CBS beschikt nodig zijn die niet in de remote access-omgeving beschikbaar gesteld kunnen worden, of (3) het statistisch onderzoek betreft dat de derde zelf weer gebruikt voor dienstverlening aan de overheid. Verzoeken van

derden voor statistisch onderzoek die zij nodig hebben voor de uitvoering van een wettelijke taak komen slechts sporadisch voor. Het ging daarbij om een verzoek op basis de Regeling verplichte publicatie sterftecijfers instellingen voor medisch-specialistische zorg.

De competitive neutrality officer hanteerde tot medio 2021 een strengere interpretatie van de a-grond (drempelwaarde), namelijk dat het uitsluitend mocht gaan om reeds bestaande statistiek. Na advisering door de Raad van Advies hanteert de competitive neutrality officer nu alleen nog de drempelwaarde voor toepassing van de a-grond.

Beleidsregel

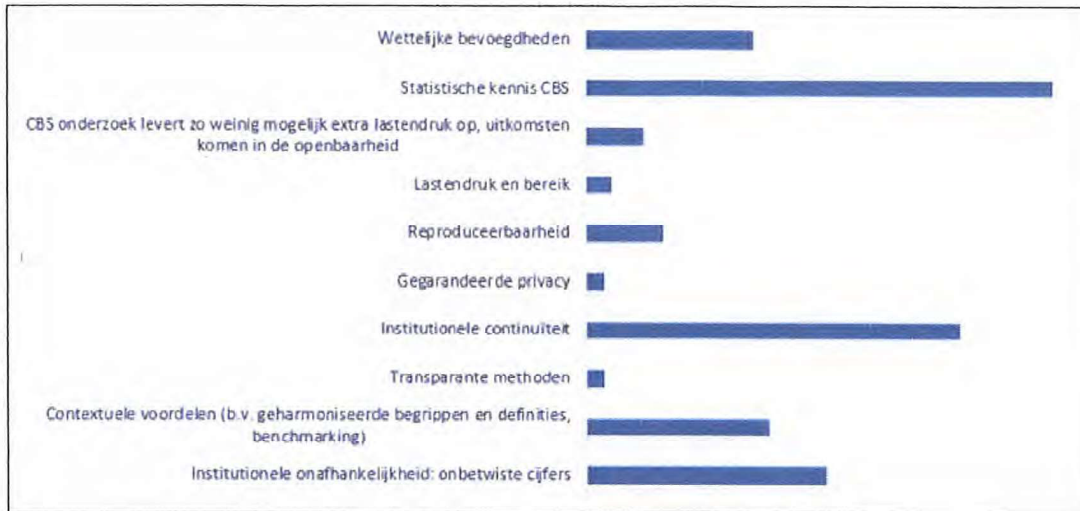
Verzoeken van overheidspartijen (ministeries, uitvoerende diensten en zelfstandige bestuursorganen, provincies, gemeenten) kunnen een breed spectrum aan onderwerpen bevatten en verschillend zijn van omvang. Grotere opdrachten met een flinke financiële waarde zijn vaak meer structurele onderzoeksprojecten, soms vastgelegd in wetgeving of in toezeggingen aan de Tweede Kamer. Voorbeelden zijn de natuurstatistieken, de Gezondheidsenquête, Jaarrapportage Integratie, Monitor online criminaliteit, de Landelijke Jeugdmonitor, Staat van het MKB, Veiligheidsmonitor, Monitor Brede Welvaart, Schoolverlatersonderzoek en de Financieringsmonitor. Zowel in het meerjarenprogramma 2019-2023 als in de jaarlijkse werkprogramma's van het CBS zijn deze statistieken opgenomen. Sommige opdrachten zijn meer ad-hoc, zoals woningmarktontwikkelingen Groningen, Regionale monitor Brede Welvaart, uitsplitsingen Corona-steunmaatregelen, Brexitcijfers, uithuisplaatsingen gedupeerden toeslagenaffaire.

Het CBS vraagt de verzoekende overheidspartij naar de overwegingen waarom overheden het verzoek bij het CBS neerleggen en wijst deze erop dat er mogelijk marktpartijen zijn die het verzoek ook zouden kunnen uitvoeren. Daarnaast registreert het CBS in alle gevallen de overwegingen die ten grondslag liggen aan de keuze een onderzoek door het CBS uit te laten voeren. Vaak blijkt dit een combinatie van redenen te zijn, waarbij de hoofdredenen in het centrale registratiesysteem wordt vastgelegd. Hieronder in het kader een voorbeeld.

Voor ons zijn er de volgende redenen waarom we graag willen dat CBS het onderzoek voor ons uitvoert. Onderzoek X is een onderzoek met groot maatschappelijk belang. Daarom hecht Partij X eraan dat het onderzoek uitgevoerd wordt door het CBS als onafhankelijke organisatie die is opgericht met als doel om van overheidswege onafhankelijke statistieken te produceren. De mogelijkheid voor trekken van een representatieve steekproef uit de gemeentelijke basisadministratie wordt gezien als een groot voordeel. De mogelijkheid om, dankzij de mogelijkheid voor CBS tot koppeling met relevante registers, een kwalitatief goed ophoogkader te bepalen wordt gezien als een groot voordeel. Laten uitvoeren van het onderzoek door CBS heeft als voordeel dat de enquête gebruiksvriendelijk gehouden kan worden omdat huishoud- en persoonsvragen niet nodig zijn. Dat geeft ruimte voor opnemen van extra vragen t.b.v. het verzamelen van belangrijke informatie omtrent X. Het CBS wordt door veel mensen als een betrouwbare partij gezien die zorgvuldig met persoonlijke gegevens omgaat. Dat heeft een positief effect op de respons van de enquête en daarmee ook de kwaliteit en de kosten. Partij X hecht groot belang aan open data. De directe koppeling van onderzoek X en de jaarlijkse update van de Statline tabellen met informatie over X wordt gezien als een belangrijk voordeel. Het CBS heeft al vele jaren aangetoond onderzoek X met een hoge kwaliteit uit te kunnen voeren.

De hoofdredenen dat verzoeken bij het CBS worden neergelegd zijn verhoudingsgewijs weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 Overwegingen overheid voor CBS

Bron: centraal registratiesysteem

De vergoeding voor aanvullende statistische dienstverlening moet kostendekkend zijn, zodat geen sprake is van kruissubsidiëring. Het CBS hanteert daarom uurtarieven die gebaseerd zijn op de integrale kostprijs. Van deze regeling zijn de Eurostatprojecten (grants) uitgezonderd. De jaarlijks hernieuwde nota kostprijs aanvullende statistische dienstverlening is gepubliceerd op de website van het CBS ([Bedrijfsvoering 2022 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)).

De competitive neutrality officer heeft in 2022 onderzocht of de integrale kostprijs van het CBS voldoende aansluit bij de besluiten van de Autoriteit Consument en Markt over de methode van vaststelling van de integrale kostprijs in het kader van de Wet Markt en Overheid en de jurisprudentie die daarover inmiddels is opgebouwd. De conclusie is dat dat het geval is en dat de opbouw van de integrale kostprijs van het CBS voldoet aan de eisen. In het kader van de evaluatie van de Wet op het CBS heeft onderzoeksbureau Kwink geconcludeerd dat "het CBS de transparantie over de kosten voor opdrachtgevers aanzienlijk heeft vergroot door de uurtarieven duidelijk te vermelden op de website en door gedetailleerd en navolgbaar uit te leggen en te onderbouwen hoe het CBS is gekomen tot de hoogte van de uurtarieven. In de vorige evaluatie werd aanbevolen de transparantie over de hoogte en opbouw van de tarieven voor werk op aanvraag te vergroten. Het CBS heeft in opvolging van die aanbeveling documenten over de kostenopbouw openbaar gemaakt op de website. Hoewel sommige stakeholders nog steeds kritisch zijn over de hoogte en ook over de (ingewikkeldheid van de) doorberekening van sommige aspecten in de tarieven, constateren we [Kwink] dat het CBS dit gedetailleerd en navolgbaar heeft uitgelegd en onderbouwd en de gehanteerde principes niet onlogisch zijn in het licht van integrale kostprijscalculatie."²

Daarnaast heeft de competitive neutrality officer onderzocht of de integrale kostprijs ook op projectniveau correct wordt toegepast of dat daar verbetering noodzakelijk is, teneinde maximaal te kunnen voldoen aan de vereisten in de Beleidsregel. De conclusie van het onderzoek is dat de integrale kostprijs op hoofdlijnen goed wordt nageleefd en dat de afwijkingen goed verklaard worden en niet in tegenspraak zijn met het kostprijsmodel. De projecten worden tegen de juiste tarieven aangeboden en de voorcalculatie is van goed niveau. In het proces wat een project doorloopt zijn voldoende controlemaatregelen ingebouwd. De projecten die na afloop meer tijd hebben gekost, dan vooraf ingeschat, worden door de accountant (of controller) getoetst om dit in

² Kamerstukken II 2021-2022, 25268, nr. 209.

de toekomst te voorkomen. Om de bewustwording binnen het CBS nog verder te vergroten is in interne webinars uitgebreid aandacht besteed aan de integrale kostprijs.

Implementatie en lerend karakter

De competitive neutrality officer heeft zich de afgelopen twee jaar ingespannen om verdere bewustwording binnen het CBS te vergroten, door onder meer het centraal toegankelijk maken van de relevante regelgeving en aanvraagprocedures voor medewerkers, door het organiseren van webinars voor geïnteresseerden binnen het CBS en door het organiseren van informatie-uitwisseling met bijvoorbeeld accountmanagers voor de ministeries, maar ook met de leden van het Directiebestuur. Uit het aantal besproken casussen, de vele vragen die worden gesteld en de hoge opkomsten tijdens de webinars heeft de competitive neutrality officer het beeld dat de bewustwording binnen het CBS over de omgang met de Regeling en de Beleidsregel in de afgelopen twee jaar gegroeid is. Uit de organisatie komen geluiden dat men vaker verzoeken van derden op voorhand al afwijst. Die komen dan ook niet (meer) bij de competitive neutrality officer terecht.

Tegelijkertijd blijft voortdurende aandacht voor het lerend karakter vanuit de directeur-generaal, vanuit de competitive neutrality officer en vanuit de verantwoordelijke hoofddirecteuren van groot belang. De competitive neutrality officer rapporteert met regelmaat aan het Directiebestuur. Het onderwerp vormt bovendien een vast onderdeel op de agenda van de Raad van Advies. Aan de Raad van Advies is voor dit onderwerp een extra lid toegevoegd met expertise op het terrein van mededinging.

4. Overzicht cijfers aanvullende statistische diensten

Deze paragraaf biedt een cijfermatig inzicht in de aanvullende statistische diensten die het CBS in de periode 1 juli 2020 tot en met 30 juni 2022 heeft uitgevoerd.

Verzoeken om aanvullende statistische dienstverlening per categorie

Tabel 1 geeft een overzicht van de afgeronde verzoeken om aanvullende statistische diensten die het CBS heeft ontvangen in de periode 1 juli 2020 tot en met 30 juni 2022. De verzoeken zijn geregistreerd in het centrale registratiesysteem per categorie (derden, overheid, werkzaamheden die worden uitgevoerd voor Eurostat, de Europese Commissie en internationale organisaties). De bedragen die gemoeid zijn met deze verzoeken, zijn gebaseerd op een eerste verkenning van de werkzaamheden. Daarmee zijn de bedragen niet definitief maar geven zij een inschatting van de verwachte kosten. In het jaarverslag van het CBS staan per kalenderjaar de gerealiseerde bedragen van de aanvullende statistische diensten die in dat jaar zijn uitgevoerd. Verzoeken die nog niet zijn beoordeeld en verzoeken die nog open staan, zijn in dit overzicht niet meegenomen. De tabel geeft een uitsplitsing van verzoeken die zijn overeengekomen en niet overeengekomen. Een verzoek kan door de indiener worden teruggetrokken (bijvoorbeeld i.v.m. de kosten of de looptijd van het onderzoek) of door het CBS worden afgewezen vanwege ethische, methodologische of juridische bezwaren.

Het werk voor derden dat het CBS uitvoert bedraagt circa 2,8% van de totale aanvullende statistische dienstverlening die het CBS uitvoert. Van het totale aantal verzoeken van derden is 30% niet overeengekomen. De financiële waarde van deze niet overeengekomen verzoeken bedraagt afgerond 36% van de financiële waarde van alle verzoeken van derden die het CBS ontvangen heeft.

Tabel 1: verzoeken om aanvullende statistische dienstverlening per categorie

<u>ASD verzoeken sinds 1 juli 2020, peilmoment 30 juni 2022</u>	<u>Aantallen</u>	<u>Bedrag</u>
Totaal afgeronde verzoeken	1.293	€ 74.085.989
<i>Waaronder</i>		
<i>Overeengekomen</i>	1.100	€ 70.697.764
<i>Niet overeengekomen</i>	193	€ 3.388.225
Derden	349	€ 3.101.439
<i>Waaronder</i>		

Overeengekomen	244	€ 1.993.840
Niet overeengekomen	105	€ 1.107.599
Overheid	906	€ 65.848.603
Waaronder		
Overeengekomen	821	€ 64.057.117
Niet overeengekomen	85	€ 1.791.486
Eurostat, Europese Commissie en overige EU instellingen	38	€ 5.135.947
Waaronder		
Overeengekomen	35	€ 4.646.807
Niet overeengekomen	3	€ 489.140

1. Bron: Centraal registratiesysteem

Verzoeken die zijn behandeld in het casuïstiekoverleg

Onder leiding van de competitive neutrality officer worden verzoeken om aanvullende statistische dienstverlening beoordeeld aan de Regeling en de Beleidsregel. Tabel 2 geeft een overzicht van de beoordeelde casuïstiek. In de periode 1 juli 2020 – 30 juni 2022 zijn in totaal 530 verzoeken behandeld, waarvan 382 verzoeken van derden. De beoordeling vindt vroeg in het proces plaats, op basis van een inschatting van de verwachte kosten van het project. De uiteindelijke opbrengsten van de projecten die zijn afgerond kunnen afwijken van de inschatting.

Tabel 2: verzoeken die zijn behandeld in het casuïstiekoverleg

	Aantallen	Waarde inschatting	Aantallen in %	Waarde in %
Regeling werkzaamheden derden	382	2.581.015	100	100
Akkoord	333	2.092.069	87	81
Niet akkoord	49	488.946	13	19
Beleidsregel	148	23.360.502	100	100
Akkoord	142	23.318.502	96	99,8
Niet akkoord	6	42.000	4	0,2

Bron: overzichten n.a.v. casuïstiekoverleg

Zoals blijkt uit tabel 2 hebben van de 148 verzoeken van overheidspartijen die het casuïstiekoverleg heeft beoordeeld, zes verzoeken een negatief oordeel gekregen. Voorbeelden van verzoeken van overheidsorganisaties die het CBS niet heeft aanvaard, zijn inschrijvingen op tenders van Eurostat die ook door private partijen kunnen worden uitgevoerd en verzoeken m.b.t. dienstverlening omtrent het weergeven van data.

Bij verzoeken van overheidspartijen vraagt het CBS om een motivatie van het belang om het werk door het CBS uit te laten voeren. Overheidspartijen worden er door het CBS actief op gewezen dat een private dienstverlener de werkzaamheden mogelijk ook uit kan voeren. Het CBS heeft de samenwerking met marktpartijen in de reguliere statistiekproductie opgezocht o.a. rondom de Gezondheidsmonitor, de Veiligheidsmonitor, het Tijdsbestedingsonderzoek en de Emancipatiemonitor.

De ervaring is dat overheidspartijen zelden hun verzoek om statistische dienstverlening alsnog bij private dienstverleners neerleggen. Bij het CBS bestaat het beeld dat overheidspartijen vaak op voorhand al gemotiveerd een keuze hebben gemaakt voor het CBS.

Toelichting verschil totale aantal verzoeken derden en aantal beoordeelde verzoeken

De interne procesbeschrijving schrijft voor dat alle verzoeken van derden door het casuïstiekoverleg worden beoordeeld. Zoals uit tabel 1 blijkt, zijn 349 verzoeken van derden bij het CBS afgerond met een totale waarde van circa € 3.1 miljoen. Uit tabel 2 blijkt dat de competitive neutrality officer 382 verzoeken met een totale waarde van € 2.6 miljoen beoordeeld heeft. Aangezien verzoeken al in een heel vroeg stadium aan de CNO worden voorgelegd en in de eerste tabel alleen afgeronde verzoeken zijn meegenomen, zit er een verschil in aantallen tussen tabel 1 en tabel 2.

In de afgelopen twee jaar werden in eerste instantie alleen de verzoeken van overheidspartijen waarover twijfel bestond in het casuïstiekoverleg behandeld. De interne procedure is inmiddels zo aangepast dat sinds medio 2021 alle verzoeken van overheidspartijen vanaf € 33.000 in het casuïstiekoverleg beoordeeld worden.

Nadere toelichting positieve beoordeling verzoeken van derden

Tabel 3 bevat een toelichting op de beoordeling van de verzoeken van derden. Artikel 2 van de Regeling geeft vier gronden waarop het CBS kan besluiten een aanvraag van een derde te honoreren. Het hoge aantal bij grond b heeft te maken met de Barometer Culturele Diversiteit waarbij het CBS door het ministerie is verzocht om dit werk uit te voeren.

Tabel 3: nadere toelichting positieve beoordeling verzoeken van derden

Regeling: grond waarop een verzoek van derde is toegekend		
	Aantal	Bedrag
Totaal behandeld	333	2.092.069
Toekenningsgrond		
Lid 1a (onder drempelbedrag)	177	443.619
Lid 1b (geen andere partij kan het werk uitvoeren)	146	1.157.450
Lid 1c (derde gebruikt informatie voor dienstverlening overheid)	9	389.000
Lid 1d (derde heeft informatie nodig voor uitvoering wettelijke taak)	1	100.000

Aanvullende statistische diensten rondom Blaise

Blaise is een software-platform ten behoeve van het bouwen en afnemen van vragenlijsten t.b.v. officiële statistische processen voor computer-ondersteund interviewen met methodologische eisen. Blaise is 34 jaar geleden ontwikkeld door het CBS ten behoeve van zijn eigen wettelijke taak. Blaise wordt al sinds decennia in het buitenland gebruikt door enkele tientallen nationale en regionale statistiebureaus, universiteiten en onderzoeksorganisaties wereldwijd met mede internationale standaardisatie als doel. Voor het gebruik van Blaise betalen de afnemers een licentievergoeding aan het CBS. Meer informatie over Blaise en zijn historie is te vinden op de website www.blaise.com.

Het beschikbaar stellen van licenties voor het softwarepakket Blaise is een activiteit die onder artikel 5 lid 1 van de Wet op het CBS valt. De Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregel taakuitoefening CBS zijn hierop onverkort van toepassing. Op dit moment is het CBS de enige partij die een product zoals licenties voor de Blaise software op de markt aanbiedt, waardoor deze aanvullende statistische dienst is toegestaan op grond van artikel 2 lid 1 onder b van de Regeling werkzaamheden derden CBS. In aanvulling daarop constateert de CNO dat in een enkel geval de licentie minder dan 10.000 euro per jaar bedraagt, waardoor grond a van toepassing is. Verder gebruiken de meeste afnemers van Blaise de software voor dienstverlening aan de overheid (grond c) en/of voor de uitvoering van hun wettelijke taak (grond d). De in rekening gebrachte vergoedingen dekken de integrale kosten volledig.

Tabel 4 overzicht cijfers Aanvullende Statistische Diensten 2021 rondom Blaise

	Aantallen	Omvang
Totaal lopende licenties		€ 3.850.906
Derden	52	€ 3.845.334
Overheid	1	€ 5.572

Deze cijfers hebben betrekking op de verwachte Blaise-omzet voor 2021.

Bij de samenstelling van deze tabel is de definitie gehanteerd van derden, zoals deze in de Regeling werkzaamheden derden CBS staat vermeld. Het gaat dan om partijen die niet behoren tot de (Nederlandse) overheid en niet voldoen aan de uitzondering in de Regeling genoemd (in overwegende mate door de overheid gefinancierd en belast met een wettelijke taak). Onder de partijen die licenties voor Blaise afnemen, behoren echter veel partijen die in andere landen tot de overheid gerekend worden, zoals nationale, federale en regionale statistische bureaus of overheidsinstellingen. Om die reden is hieronder een nadere uitsplitsing van de licentiehouders van Blaise opgenomen.

Tabel 4b: nadere uitsplitsing licentiehouders Blaise

Licentiehouders	Aantallen
In Nederland	
Overheid	1
Derden (in casu onderzoeksinstellingen)	2
In het buitenland	
Buitenlandse nationale statistische bureaus	28
Buitenlandse overheidsinstellingen	3
Buitenlandse onderzoeksinstellingen	15
Buitenlandse private partijen	4
Totaal	53

Twee van de buitenlandse private partijen betreffen distributeurs/tussenpersonen voor het verstrekken van licenties en ondersteuning aan organisaties in (1) Noord- en Zuid-Amerika en (2) Spanje. De distributeur in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika levert licenties en ondersteuning aan federale statistische bureaus, private partijen die opdrachten verrichten voor de overheid in de betreffende landen en universiteiten die veelal ook weer opdrachten voor statistische dienstverlening van hun overheden verrichten. Het gaat in totaal om 35 licentiehouders. De distributeur/tussenpersoon in Spanje levert licenties en ondersteuning aan twee (regionale) statistische bureaus. Het totale aantal licentiehouders van Blaise komt dan op **88**.

5. Interne en externe klachten

Het CBS heeft per 1 juli 2020 een klachtenregeling geïntroduceerd waarop partijen een beroep kunnen doen indien zij menen dat het CBS zich niet houdt aan de regels. Klachten zijn in de verslagperiode behandeld door een externe commissie onder voorzitterschap van de heer M. van Straalen. Vanaf 1 januari 2022 is het voorzitterschap overgenomen door de heer mr. J.P. van der Putten. In de gehele verslagperiode is één klacht ingediend bij de klachtencommissie. De klacht had betrekking op het niet honoreren van een verzoek van een private partij om een statistische dienst te leveren. De commissie heeft geadviseerd de klacht ongegrond te verklaren. De directeur-generaal van het CBS heeft de klacht conform het advies afgehandeld.

Daarnaast kunnen partijen zich ook tot de competitive neutrality officer wenden. De competitive neutrality officer heeft twee klachten ontvangen. Allereerst betreft het een klacht van een marktpartij over een als marktverstoring beleefde gedraging door het CBS, namelijk het opnieuw in eigen beheer exploiteren van face-to-face interviewers en het als gevolg daarvan aantrekken van interviewers door het CBS. Op basis van deze klacht heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de klager en de verantwoordelijke hoofddirecteur in aanwezigheid van de competitive neutrality officer. Daarbij heeft het CBS toelichting gegeven op zijn werkwijze en is ook gesproken over de samenwerking met de markt. Partijen hebben vervolgspraken gemaakt. Daarnaast heeft de competitive neutrality officer een klacht ontvangen van diverse organisaties waaronder van twee

marktonderzoeksbureau over het voorgestelde publicatiebeleid voor onderzoeken die door externe onderzoekers worden uitgevoerd op de microdata van het CBS. De CNO heeft de klachten als gegrond beschouwd en de DG geadviseerd het voorgestelde publicatiebeleid gehoord de bezwaren aan te passen. Dat is geschied en daarmee is aan de bezwaren van de klagers volledig tegemoetgekomen.

De competitive neutrality officer noch de klachtencommissie heeft in 2021 klachten ontvangen over het door het CBS uitvoeren van aanvullende statistische diensten in strijd met de Regeling of Beleidsregel. Wel heeft het CBS diverse signalen ontvangen van derden van wie het verzoek tot het leveren van een statistische dienst door het CBS was afgewezen. Zij waren over het algemeen ontevreden dat hun verzoek niet werd gehonoreerd. Van de leden van de Berichtgeversraad zijn geluiden van ongenoegens ontvangen dat het CBS bepaalde werkzaamheden niet meer mag uitvoeren. Het gaat daarbij om verzoeken van brancheorganisaties voor relatief kleine onderzoeken, waarbij werd opgemerkt dat deze derden verplicht zijn zelf ook veel informatie aan het CBS te leveren. Verder roemen derden het neutrale label 'CBS' dat de betrouwbaarheid van een onderzoek doorgaans ten goede komt.

6. Innovatie en samenwerking

De Beleidsregel bevat in artikel 7 en 8 procedurele randvoorwaarden bij innovatieve projecten en samenwerkingsprojecten. Doel van de artikelen is te bevorderen dat belangen van marktpartijen worden meegewogen.

a. Innovatie

Het CBS spant zich in om bij innovatieprojecten nut en noodzaak voor het CBS expliciet te maken. Nut en noodzaak kunnen liggen in het verbeteren van een bestaande statistiek dan wel het goedkoper maken van de productie van een statistiek (al dan niet met verlaging van de administratieve lasten tot gevolg), het omschrijven van een nieuw fenomeen, of het verbeteren van methoden en technieken. Veel van deze innovaties liggen in het incrementeel verder verbeteren van bestaande statistische processen. De Beleidsregel definieert dit type innovatie als regulier onderhoudswerk. Daarnaast kent het CBS innovatieprojecten die leiden tot grootschalige en nieuwe gebruiksmogelijkheden van technieken en methoden. Het CBS heeft zich voorgenomen om die innovatieve projecten actiever te communiceren via de website en zodoende secuur geformuleerde communicatie over de projecten te waarborgen. Over zoveel mogelijk van deze projecten tracht het CBS in een vroegtijdig stadium te publiceren op zijn website om zodoende marktpartijen de kans te geven te reageren: op de innovatiepagina van de website van het CBS staat reeds uitgebreide informatie over enkele lopende innovatieve projecten inclusief de expliciete mogelijkheid om te reageren. In het jaarplan 2022 heeft het CBS gestructureerd in kaart gebracht welke innovatieve projecten het CBS verwacht in 2022 uit te gaan voeren en waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd, waarbij de belangen van marktpartijen worden meegewogen.

b. samenwerkingsprojecten

Voor het CBS is samenwerking met het bedrijfsleven van groot belang. Bedrijven leveren nog steeds een belangrijk deel van de data op basis waarvan het CBS zijn statistieken produceert. Concreet kan samenwerking met bedrijven leiden tot het verbeteren van de output, het verbeteren van methodiek of het vergroten van de tijdigheid waarop een statistiek geleverd kan worden. Het CBS heeft de samenwerking met bedrijven geïnstitutionaliseerd via diverse gebruikersraden waarin het bedrijfsleven breed vertegenwoordigd is. Dat betekent niet dat het CBS met iedereen kan en wil samenwerken. Het CBS werkt samen met partijen indien de wet- en regelgeving dat toelaat en de samenwerking bijdraagt aan de kerntaken van het CBS, d.w.z. het voorzien van de maatschappij van betrouwbare informatie over maatschappelijke fenomenen. Aan het samenwerken met het bedrijfsleven gaat zodoende een bewuste afweging vooraf. Het CBS opereert altijd binnen juridische kaders die bij het aangaan van samenwerking of bij de totstandbrenging van een product in acht genomen moeten worden.

In veel samenwerkingsprojecten werkt het CBS samen met universiteiten in Nederland en daarbuiten. Het CBS beschikt over een uitgebreide samenwerking met universiteiten in Nederland. Bij het CBS zijn elf bijzonder hoogleraren en een lector in dienst met belangrijke interne en externe kennisnetwerken. Het CBS beschikt bovendien over een eigen Academy, waar de hierboven genoemde groep doceert.

Met het oog op de samenwerking tussen het CBS en hoger onderwijsinstellingen heeft onderzoeksbureau Kwink in de evaluatie van de uitvoering van de Wet op het CBS een aantal aanbevelingen gedaan.³ Kwink constateert dat het van groot belang is dat talloze professionals in het openbaar bestuur goed met de producten van het CBS kunnen omgaan. In de huidige situatie doceert de CBS Academy bijna uitsluitend voor de eigen medewerkers. Dat beschouwt Kwink als suboptimaal: de binnen het CBS aanwezige expertise is juist bij uitstek geschikt om de omvangrijke groep van extern betrokken professionals beter bekend te maken met de gebruiksmogelijkheden van door het CBS voortgebrachte statistieken. Daarom heeft Kwink de aanbevelingen gedaan om het kennismanagement binnen het CBS verder te ontwikkelen door uitbreiding van de samenwerking tussen de hoogleraren, lectoren en de CBS Academy met universiteiten en hogescholen, en de doelgroep van de CBS Academy verder uit te breiden. De verbindingen tussen de hoogleraren en lectoren en de betrokken universiteiten en hogescholen kunnen nog verder uitgebouwd worden. Ook beveelt Kwink aan de doelgroep van de CBS Academy aanzienlijk uit te breiden (desgewenst ook in samenwerking met universiteiten en hogescholen), zodat professionals in het openbaar bestuur goed om weten te gaan met de producten van het CBS. In zijn bestuurlijke reactie heeft de DG van het CBS laten weten de aanbevelingen ter harte te zullen nemen en te zullen opvolgen.

7. Observaties externe accountant in het kader van de jaarrekening 2021

Met ingang van 2021 is de verantwoording over de Regeling en de Beleidsregel vast onderdeel van het Jaarverslag van CBS. Op basis van gesprekken met betrokken medewerkers en inspectie van diverse documenten hebben de externe accountants de observaties bij de implementatie van en het voldoen aan de ministeriële regeling en beleidsregel geactualiseerd. Zij merken op dat de interne beheersing rondom het beoordelen van een ASD verzoek van een voldoende niveau is. In 2021 zijn nadere maatregelen geïmplementeerd waarmee CBS kan waarborgen dat een ASD-project ook gedurende de looptijd blijft voldoen aan de ministeriële regeling en beleidsregel. Tevens zijn de verkenningnummers uit Casper overgenomen in de verzoeken die in het casuïstiekoverleg worden besproken. Volledigheid van de verzoeken die in het casuïstiekoverleg worden besproken wordt gewaarborgd door diverse aansluitingen te maken naar de projectenadministratie in Casper.

Op basis van de gesprekken en de geïnspecteerde documenten hebben de accountants geen nieuwe observaties of aanbevelingen. Wel blijven zij het bewustzijn van een goede naleving van de ministeriële regeling en beleidsregel door de medewerkers van CBS benadrukken. Vorig jaar deden zij in dit kader een observatie over het belang van soft controls. Ze hebben begrepen dat de medewerkers van CBS in een periodieke nieuwsbrief worden geïnformeerd over alle actuele zaken en dat er tevens webinars worden georganiseerd gericht op projectleiders en de managers daarvan. De CNO en het team van CBS op Maat gaan daarnaast ook veel op werkbezoek bij collega's om uitleg te geven over de regelgeving. Zij moedigen deze maatregelen aan.

Voor de volledigheid herhalen de accountants dat de naleving van de Regeling en de Beleidsregel door CBS geen onderdeel is van hun rechtmatigheidscontrole.

8. Status actiepunten 1e voortgangsrapportage 2021

Naar aanleiding van de voortgangsrapportage van juni 2021 heeft het CBS een aantal acties geformuleerd om de toepassing van de Regeling en de Beleidsregel verder in de organisatie te verbeteren.

1. Het CBS implementeert de aanbevelingen van de accountant, o.a. gericht op registratie en rapportage in het beoordelingsproces. Een belangrijk aspect daarvan is het formuleren van risicobeheersing. Het is de bedoeling een compleet risicobeeld met maatregelen die de risico's afdekken in de verantwoording over 2021 gereed te hebben.

Status: Het CBS heeft risicomangement geformuleerd waar het niet naleven van MR/BR onderdeel van uitmaakt. De directeur CSB, tevens CNO, rapporteert in zijn q-rapportages over de naleving. Daarmee is het actiepunt geïmplementeerd en afgerond.

³ Kamerstukken II 2021-2022, 25268, nr. 209.

2. De competitive neutrality officer gaat de interne procedure voor de beoordeling van aanvullende statistische dienstverlening in het casuïstiekoverleg aanscherpen:

- a. alle verzoeken van overheidspartijen met een financiële waarde boven de € 33.000 worden aan het casuïstiekoverleg voorgelegd;
- b. alle verzoeken van derden worden geregistreerd, ook verzoeken om specifieke tabellen waarvoor een vastgestelde prijs geldt, zoals de barometer die is genoemd in paragraaf 3.

Status: Het actiepunt is geïmplementeerd en afgerond.

3. In de jaarrekeningen van het CBS staan de cijfers over aanvullende statistische diensten gepresenteerd volgens een classificatie die niet aansluit bij de Regeling en de Beleidsregel. In de komende maanden zal het verschil in classificatie tussen de voortgangsrapportage op basis van de Regeling en de jaarrekening opgeheven worden zodat in de Jaarrekening 2021 de nieuwe classificatie gebruikt wordt.

Status: Het actiepunt is geïmplementeerd en afgerond.

4. De competitive neutrality officer overweegt de externe commissie onder voorzitterschap van de heer Van Straalen te vragen een advies te geven over een adequate tenuitvoerlegging van artikel 2 lid 1 sub a van de Regeling.

Status: De Raad van Advies heeft in september 2021 geadviseerd om artikel 2 lid 1 sub a letterlijk uit te voeren en daarmee geen aanvullende eis op te leggen van een verbijzondering van een bestaande tabel. Het actiepunt is geïmplementeerd en afgerond.

5. Het CBS zal blijvend inzetten op het vergroten van de bewustwording van de medewerkers door interne communicatie en training van medewerkers (soft controls).

Status: Het CBS heeft aandacht voor de soft skills, onder andere met periodieke webinars en nieuwsbrief, blijvend geïmplementeerd en daarmee is het actiepunt afgerond.

6. Het CBS zal in het jaarplan 2022 gestructureerd in kaart brengen welke innovatieve projecten het CBS verwacht in 2022 uit te gaan voeren en waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd waarbij de belangen van marktpartijen worden meegewogen.

Status: afgerond.

7. Het CBS zal zich inspannen om zoveel mogelijk data in de remote access-faciliteit beschikbaar te stellen zodat instellingen ten behoeve van statistisch of wetenschappelijk onderzoek die over een instellingsmachtiging beschikken, hun eigen onderzoeken met de data kunnen uitvoeren. Daarmee vergroot het CBS de mogelijkheden van andere aanbieders van statistische diensten om deze diensten aan te kunnen bieden met de data waarover het CBS beschikt.

Status: het gebruik van de Remote Acces-omgeving en de microdata die daarin opgenomen zijn, stijgt: in de afgelopen twee jaar is het aantal microdatabestanden in de RA-omgeving met ruim 20% gegroeid. Het uitgangspunt is dat microdatabestanden die het CBS zelf gebruikt voor ASD in de RA-omgeving beschikbaar worden gesteld, op het moment dat om de data verzocht wordt. Sommige bestanden kunnen niet in de Remote Access-omgeving beschikbaar worden gesteld, bijvoorbeeld omdat de bronhouder daar geen toestemming voor geeft. De competitive neutrality officer toetst de redenen om microdata niet in de Remote Access-omgeving beschikbaar te stellen. Het actiepunt is daarmee voldoende geïmplementeerd en afgerond.

8. Het CBS hanteert de integrale kostprijs voor alle aanvullende statistische diensten. De berekening van de integrale kostprijs die gebaseerd is op het geheel van ASD-werkzaamheden, is te vinden op de website van het CBS. De competitive neutrality officer gaat de komende maanden steekproefsgewijs onderzoeken of deze ook op projectniveau correct wordt toegepast of dat daar verbetering noodzakelijk is. Daarnaast zal hij onderzoeken of de integrale kostprijs van het CBS voldoende aansluit bij de besluiten van de Autoriteit Consument en Markt over de methode van vaststelling van de integrale kostprijs in het kader van de Wet Markt en Overheid en de jurisprudentie die daarover inmiddels is opgebouwd.

Status: het actiepunt is afgerond met de conclusie dat de opbouw van de kostprijs aansluit bij de besluiten van de Autoriteit Consument en Markt en de kostprijs op projectniveau correct wordt toegepast.

9. De verantwoording over de Regeling en de Beleidsregel wordt onderdeel van het CBS Jaarverslag. In het jaarverslag 2021 zal een eerste verantwoording worden opgenomen.

Status: afgerond.

10. Twee jaar na invoering (d.w.z. per 1 juli 2022) zal de Regeling en de Beleidsregel geëvalueerd worden.

Status: Het actiepunt ligt in de verantwoordelijkheid van het ministerie van EZK.

9. Observaties competitive neutrality officer over Regeling en Beleidsregel

Na twee jaar ervaring met de Regeling en de Beleidsregel heeft de competitive neutrality officer de volgende observaties:

- a. De Regeling voldoet naar de mening van de CNO en biedt voldoende kader om verzoeken van derden te beoordelen. Het CBS toetst verzoeken van derden kritisch hetgeen leidt tot zeer incidentele werkzaamheden. De Regeling draagt dus bij aan de beoogde duidelijkheid voor de markt.
- b. De competitive neutrality officer constateert daarbij één knelpunt: sommige derden voelen zich belemmerd door de regeling. De competitive neutrality officer vraagt in dat kader in het bijzonder aandacht voor de positie van brancheverenigingen van ondernemers. Veel ondernemers zijn verplicht om periodiek mee te werken aan enquêtes van het CBS en informatie aan te leveren. Brancheverenigingen vragen het CBS van sommige statistieken in het economische domein een nadere uitsplitsing te maken voor hun branche. De gedachte is dat het CBS op deze wijze iets "terug" doet, inzicht geeft in de noodzaak van de informatie-uitvraag en op deze wijze de respons verhoogt. Sommige uitsplitsingen bevinden zich onder de drempelwaarde, anderen daarboven en worden dan afgewezen. Het gevolg is dat brancheorganisaties zich moeten wenden tot private dienstverleners en daarbij vele malen duurder uit zijn waardoor deze nadere uitsplitsingen waar behoefte aan is, niet meer gemaakt worden. In de Berichtgeversraad, een adviesraad van het CBS, is aandacht gevraagd voor deze problematiek en voorgesteld het drempelbedrag te verhogen.
- c. Wat betreft de Beleidsregel constateert de competitive neutrality officer dat het CBS veel gedaan heeft aan de cultuurverandering. Tegelijkertijd constateert hij dat hier nog voortdurende aandacht voor nodig blijft. De principiële afweging of een verzoek wel of niet door het CBS uitgevoerd dient te worden kan op onderdelen nog scherper alsmede de afweging of een deel van die werkzaamheden alsnog door marktpartijen kan worden gedaan.
- d. Bij statistische werkzaamheden voor overheidspartijen creëert de Beleidsregel een verschil in aanpak tussen enerzijds statistisch onderzoek waarvan de uitvoering de verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken is (namelijk statistisch onderzoek op basis van Europese verordeningen) en anderzijds statistisch onderzoek waarvan de uitvoering verantwoordelijkheid van andere ministeries is.

Zodoende bestaat in de buitenwereld een diffuus beeld van wat (de maatschappelijke waarde van) aanvullende statistische dienstverlening nu precies is, zoals ook onderzoeksbureau Kwink in zijn evaluatie opmerkt.

De categorie "aanvullende statistische dienstverlening" is een heterogene groep die op deze wijze tot verwarring aanleiding geeft. Aanvullende statistische dienstverlening bevat grote meerjarige statistische onderzoeken in opdracht van ministeries (1) die onderdeel uitmaken van het jaarlijkse werkprogramma van het CBS, (2) welke soms een basis kennen in de wet of toezeggingen aan de Staten-Generaal en (3) waarvan de financiering in de loop der jaren van de lumpsum van het ministerie van EZK verschoven is naar de begrotingen van de departementen die het aangaat. Het gaat bijvoorbeeld om het Woningbehoefte onderzoek (WoON), onderzoek in het kader van de Wet Inburgering, Beleidsinformatie Jeugd, Natuurstatistieken of Onderweg in Nederland. Deze ASD-onderzoeken zijn in het werkprogramma van het CBS opgenomen.

Voor dit type ASD-onderzoek is het vereiste in de Beleidsregel – namelijk dat het CBS de

overweging registreert welke ten grondslag ligt aan de keuze de dienst door het CBS te laten verrichten - op zijn zachtst gezegd merkwaardig te noemen. Het gaat hier immers om de uitvoering van de wettelijke kerntaak van het CBS als nationaal statistisch instituut om statistisch onderzoek van overheidswege te verrichten.

Het vereiste in de Beleidsregel lijkt bovendien te botsen met het voorschrift van artikel 3 lid 3 van de Wet op het CBS dat ministeries de directeur-generaal moeten horen bij (nieuw of gewijzigd) statistisch onderzoek. Dus moet de minister eerst de DG van de statistiek horen om vervolgens aan diezelfde DG te motiveren waarom de minister zich tot het CBS wendt.

Daar komt bij dat de competitive neutrality officer niet bekend is met enig ander zelfstandig bestuursorgaan binnen de Nederlandse rijksoverheid dat overwegingen moet registreren om zijn wettelijke kerntaak uit te mogen voeren (daarvan uitgezonderd het statistisch onderzoek dat onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Economische Zaken valt).

Al met al draagt de Beleidsregel, meer in het bijzonder artikel 4 daarvan, naar de mening van de competitive neutrality officer niet bij aan een duidelijk beeld van het statistisch onderzoek van overheidswege als kerntaak van het CBS zoals dat ook is vastgelegd in de Praktijkcode voor Europese Statistiek. Het ligt dan ook voor de hand de verplichtingen uit artikel 4 in de Beleidsregel louter van toepassing te verklaren op verzoeken om statistisch onderzoek die niet in het door de minister van Economische Zaken en Klimaat vastgestelde werkprogramma (het jaarplan) zijn opgenomen, en die verzoeken vervolgens dan door het CBS bekend te laten maken.

- e. Uit het zeer geringe aantal klachten dat bij het CBS of de externe klachtencommissie is ingediend kan de conclusie getrokken worden dat er geen signalen zijn dat het CBS in structurele zin marktverstoring gedrag vertoont. Het indienen van één klacht bij de externe klachtencommissie, nota bene vanwege een onderzoek dat het CBS niet heeft willen uitvoeren, rechtvaardigt naar de mening van de CNO, zeker gelet op de kosten van mensen en middelen, geen zelfstandige externe klachtencommissie. Het ligt voor de hand de zelfstandige klachtencommissie op te heffen en de betrokken klachten op te nemen in de reguliere klachtbehandeling.